

PERIODICH POLITICH VERMELL

== SALUT PÚBLICA == INTERESSOS POPULARS == ARTS Y LLETRES ==

PREUS DE VENTA

15 exemplars. Una pesseta
Cada número. 3 quartos
Sort a llum ab tota regularitat i lo menys una vegada cada setmana

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

6-RONDA DE LA UNIVERSITAT-6

BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tot Espanya, portat a domicili. . . 3 reals trimestre
Països de la Unió Postal. 16 id. id.
Dona números extraordinaris sempre que ho demanem las circumstancies

LA CIENCIA CARCUNDA

Fresch com està encara lo escort dels successos de Madrid ab motiu del discurs del senyor Morayta, se 'ns ocorren una pila de punyaments que venen a formar dintre nostre cap una porció d'ideas que no es possible lligar per lo esgarriades que 's presenten. Tanta transcendencia té per nosaltres lo allí ocorregut.

Tals son los sistemas d'ensenyansa que en la catòlica, apostòlica y romana Espanya se donan en los centros oficials. Tot te de ser catòlich, y fins se trobaria llibre de medicina que porta la aprobació del ordinari, com si ell tingues que véurehi alguna cosa.

Com que en tot temps habém entés que la veritat es y será sempre una, no 'ns ha de ser molt difícil fer veure la transcendencia de un assumpto tan important pe 'l pervindre de nostra patria, qual assumpto deuria ocupar la atenció dels qu' están encarregats de dirigir la ensenyansa, podent fer per ella tot lo que dicit la mes sana rahó.

Tots sabém la causa del successos ocorreguts a Madrid, dels quals varen pendren peu uns quants pers ferse célebres a costa dels indefensos estudiants: lo discurs del senyor Morayta, que donava al mon molts mes antigüetat de lo que li donan los catòlics, aixis com negava també la veracitat del diluvi y altres coses que ells s'firman sense tenir mes dats que 'ls propalats per quatre espavillats que la sabian mes llarga que 'ls altres, dats que avuy petrocinaus per la Iglesia se creuben, y que 'l clero procura fomentar porque li convé que tota la ciencia estiga sota d' ell.

Per aquest motiu no adelantém gran cosa; aquesta gent están apoderats dels centros d' ensenyansa y de la consciencia de una gran part de la societat, el que compremen la gran pressió que sobre aqu' ella exerceix, no te prou força per desferse del que l' ofegés; y si alguna vegada, com per exemple la passada a Madrid, tracta un home de demostrar la veritat del error que regna en materia dels temps prehistòrics, apo-

yante en dats y experiments científics, surten desseguida tota una colla de bisbes que, sense coneixre la matèria que tractan y molts cops ni haber llegit lo que anatematizan, llessan tota mena de barbarismes, calumniant al per mejor y excomunicant a tothom que vulga ilustrarse enterantse de tals opinions, basadas sols en la ciencia.

Com sempre, aquesta vegada també la han empresa contra 'l que sostenia opinions contraries a sos rancis dogmas, sent avuy objecte de sas iras lo discurs del senyor Morayta, fent coro ab ellis tota aquesta faramalla de bisbes de levita que basta que un capellá afirmi una cosa porque ells ho dongan per cert.

Los conservadors també s' han fet part interessada en l' assumpto, publicant una pila de articles en los quals s' hi veyan los passos mes interessants de la corcada y sagrada escriptura.

Totes aquestas baladronadas vostras son la secundanti sahó ab que reguem nostres ideals. D' aquesta manera acabéu de demostrar lo poch que valéu ja; la vostra agonía se acosta, y vosaltres, encara que la presentiu, vos sembla impossible; pero no podéu negarho, y 'la vostres crits, que 's volen imposar per la por, no fan mes que inspirar lástima als qu' encara vos tenen compassió. Lo domini del terror ha passat ja; ja no teniu inquisició, ja no teniu aquell poder que teniu en altre temps; aquella forsa moral de que habéu abusat tant y tant está gastada, y dintre de alguns anys lo despreci será la paga que rebreu, porque no mereixen altra paga los que tant mal han fet y fan a la ciencia y a la civillizació.

La verdadera ciencia no ha entrat encara en las aulas de las Universitats ni dels principals centros d' ensenyansa, ni hi entraria may si governessin sempre 'ls homes que avuy; pero com no será aixis, tart ó aviat girarém full, y alshoras veurém si 'ls que manaràn en nom nostre se atreviran a fer una cosa contraria a la rahó y al sentit comú.

La Universitat será llavors lo que deu ser: un

foco de llum que tinga prou forsa per donarne a tots los que vulgen dedicarse al estudi de las ciencias que conduhizen al coneixement de la Naturalesa y sas infinitas transformacions, llessant per inútil y perjudicial aquesta anomenada ciencia que ve voltada pe 'l fum dels encens, aquesta ciencia misticada y preparada segons las conveniencias d' una classe privilegiada.

No volém fum, no volém misticismes; volém lo veritable, volém la realitat, volém lo positiu de la ciencia; volém una ciencia que tinga bons fonaments, porque com mes bons los tindrà mes fácil li será arrelarse, al mateix temps que sa resplandor conlondrà las negras sombras qu' engendran las baixas passions dels reaccionaris.

Carlos DELIBRO

SECRETS

Molta ne sé, pro mes n' hi ha.

DEDICATS ALS LECTORS DE LA TRAMONTANA

Sé moltes coses que las diré en conhansa sols a vostres. Pero cuidado a escampar res, porque allavors se renyirém.

Donya Casilda un pis terçer sola n' habita, y dice que n' se viada legitima d' un coronel que va morirse l' any vuytanté, y que ab la paga de lo govern se te per viure tranquilament. Aquestas coses jo no las crech, puig l' altre dia vulg veure lo poy un fulano al pis terçer... y no baltarne sine a los tres.

Aixó que he dit
es en secret.
(No ho fassin corre
que renyirém!

Devant de casa
hi ha un taverner
que sempre conta
que 'l si que 's van
en sa taverna
tant bo y pur n' es,
que si algun dia
l' analisem,
ni una goteta
para per deu
d' aygua en sos caldos
ne trobarem.
Aquestes coses
jo no las crech,
poig va di un die,
no la molt temps.
—Lo pou de casa
ne finch tot sech;
(Ves jo sens aygua
com ho faré!

Aixó que he dit
es en secret.
(No ho fassin corre
que renyirém!

Una modista
n' es la Mercè
que sis rals guanya
diàriament
de vestits, vants,
lassos, sarrells,
botinas, polvos,
guants, collarets,
metallons, pintas,
perfums, anells
y arrecades
no 'n vulgan mai!
Molta no comprenen
com sense tre
la Merceneta
gana 'ls diners,
y es que no saben
que ja fa temps
que un vell ricatxo
la protegeja.

Aixó que he dit
es en secret.
(No ho fassin corre
que renyirém!

Don Siamando
es un vell vert
ja d' uns seixanta
é pensar molt;
té les dents negres,
blanch lo cabell,
gallús grossosíssim,
ulls d' esparver,
soltes gasetas
y nas vermell.
Pero, si 'l veuen
per lo carrer,
pensarán vauré
un jovenet
de vint y quatre
anyes, tot lo mes
pero postisson,
colers, enguants,
perfums y polvos,
tot ell n' es pié.

Aixó que he dit
es en secret.
(No ho fassin corre
poig renyirém!

Una familia
fa temps conech
que ans era pobre
y de repant
no surt gastantna
luxo ab eccés,
gran carruatje,
crista á cents,
y un gran palacio
que sembla un col.
Ningú n' explica
lo cambi aquest,
y es que no saben
que fa poch temps
que 'l cap de casa
regiror n' es,
y qu' ell se cuida
ab molt anhel
de fer certa pagos
al cap del mes.

Aixó que he dit
es en secret.
(No ho fassin corre
que renyirém!

En Gumeraindo
un jove n' es,
que una vintana
d' anys no se feta,
y fa sis mesos
que casat es
ab una veia
que crech que to
poch mes á menos
setanta hiverns,
y es geperuda
y no se dents.

Molta se n' estranyan
d' aix casament
desigualíssim
com tot hom veu;
y es que no saben
qu' ella ne té
poqueta vida
y... molta diners.

Tot quant sabia
he dit cia y nes
en confiansa
sols á vós.
(No ho fassin corre
que renyirém!
(No ho fassin corre
que son Secrets!!

L. MILLA

VENTADAS

Se diu que 's va á cambiar lo ministeri.
Caurá en Cánovas, y tornará á pujar ell mateix, ó en Romero, ó qualsevol altre bordegós de la quadrilla conservadora.
Y la Espanya farà com los ases.
Cambiará d' albarda.
(No fors millor qu' enjugués á dida á tots los arrieros?

Lo gueto *Brusi*, qu' en materia d' ocurrencias extravagants no hi ha pas qui li passi la mà per la cara, ha dit que las distribucions dels diners d' Andalusia debian ferse entre las classes que habian perdut hisendas y no entre treballadors, poig que aquestos últims res habian perdut.

(S' ha vist barra com aquesta?)
(Que també vol que pe 'ls terratrémols los cotxes *afortunadament* sigan de tercera?)
(Ah carcamal!)
(Com ensenyas las malas entranyas conservadoras!

La friolera de deu mil pessetas ha demanat lo jutje d' instrucció de Tarrassa al director de *Los Desheredados* de Sabadell pera posarlo en llibertat.

Pero senyor jutje, ¿que 's pensa que som á Xauxa?
(Deu mil pessetas y periodista!
(Y aixó que 's tracta de un periodista obrer!)
Ja li dich jo qu' está de brometa lo tal senyor jutje.

Tant se valia que hagués dit que 's podreñal á la presó lo tal director.
(Ja estém ben posats entre fiscals y jutjes que demanan fianzas de deu mil pessetas!

El Motin acaba de sufrir la denuncia número vintitres dels temps conservadors.
Pero 'l govern es tan generós, qu' encara n' ha manat que 's dongués garrot á cap redactor del heretje colega.
(Y encara 'n diréu mal?...

Ha sigut cambiat lo nunci de Madrid.
Eyl no 's pensin ara lo nunci que toca la trompeta.
Vull dir lo nunci del papa.
Y contan que ara 'n vindrá un altre de Roma que será de moltas mes agallas.
Vamos, un aprenent de cabecilla.
O potser un catedrático.

Noucents y pico de gallegos han emigrat de sa patria durant un mes, per no podershi mantenir.
(Com aném prosperant!

En Carlets del As d' Oros diuen que visita d' incógnit ab una guapa senyora.

Mentida.
Lo rey selvático may s' ha contentat ab uns.

De algunas presons s' han escapat varios criminales.
Ja feya falta.
Ara mateix ja no se sabia abont posar los periodistas...

En Martos, en Sagasta y en Moret no han pogut arribarse á entendre.
Aixó si que ho crech.
(Com no hi ha mes que una pacilla y un mánch y tots tres volen fregir...

Segons un periódico que sab de que se las heu, las fieras que fan mes mal á las Indias son las serps, y á Russia 'ls liops.
Si, y á Espanya 'ls frates.

S' ha comés un robó á las sis de la tarde en mñj de un dels carrers meca concorreguts de Barcelona.

En aquestos bons temps conservadors, si volém anar mic'segurs, aviat no 'ns quedará mes remey qu' portar un destacament de la guardia civil á cada buxaca.

La Diputació provincial de Madrid ha aprobat un vot de censura contra 'l seu president, lo senyor dels dos mil duros.
(Y creuen que ha dimitit?)
Donchs ca.
Se conta que mes aviat se dimitirá á tota la Diputació.

A Espanya som seis.
Desde 'l candelero, garrotada sempre á la lley y al sentit comú.

També l' Ajuntament d' Alcoy ha dimitit no poder pagar deutes.
Donchs demá dimiteixo... de pagar á ningú.
Es á dir, me conservadoriso.

Una irregularitat á Motril y un recaudador pres.
Puede el baile continuar.

Lo ministre de la Guerra ara pensa reformar la caballeria.
(Adios! (Que t' hi 'jugas qu' es capás d' inventar que 's dongui tractament als animals!...
Com ell... te tant talent...

Ha sigut suspés l' Ajuntament d' Alcira, y en lloch dels regidors *dimitits* s' hi han posat carlins y conservadors.
(Bravo!
Aixó caracterisa nostres governants.

Ha dimitit l' alcalde de Vall de Gallinera... per no saber llegir ni escriure.
(Y 'n sabia quan van ferio alcalde!
Donchs se n' ha recordat algo tart.
Per mes que podis dispensarse l'equot carro de consciencia.

Está á punt de sortir á Madrid un periódico que 's titulará *La Universidad*.
Donchs molt d' ojo ab los polimons.

FLOR DE COCODRILO

Valg' saber que en un estigma...
Y molt he sentit per cert...
per qu' a la guerra y ha minat...

MAL TEMPS

Lo ricar braguier & general del bisbat de Barcelona ha demanat...
començat dirigir als diais, alid de la monja...

En lo dir comunicat ha afirmat lo comandant de la guardia del castib, que aquer senyor...

En Piquet, que may se descuyda, ja habla escrit, en tres horas, un drama en dissat aqes...

Pero com en aquestos tems conserredors en Piquet proposa y lo govern...
qu' que mostra los artissas...
Onos conserredors...

Y sembla que també s' ha demanat un examen de la escola nova per examinarla avans y desuar ó no son convenient per represen...

De modo que aixis, de cop y volta, ja tornada a tenir establert la censura preta en los tests...
Si en aquestos temps de conserredorisme, la vida de la legislatur es un miracle...

Una ptesano creida profetant ha escrit una ganga de ptesanos forma als catòlics...
Ha indiat y paja un certamen ab dos premis de cinch mil duros cada un, peris que qualivel...

Ja veurats con resuanderta genterament & la val de la Lanooer...
Escaus que t' dogna pendil...
Que el veus, ja t' ptesana còmpletament...

Lo rector de Hunanua está procurant per conseguir de masor...
Aquesta gent no tant lo fosc...

O fan com los gats, que pe 1 Juner s' escalfan de certa manera...
E

Has sigut escurdas las caixas de las solmas de la catedral de Segoria...
Lo miracle está en que la policia may troba rils lladregos...

En un poblet de la provincia de Guadalupe han processat un capellá pe 1 delicia de adulteri...
Podre revertim, ja ha estat de paga...

Ab tantas reverencias com están en igual cas, no mea tocarli s' n' ell ballar ab la mea lleija...
Si al menos ton se descubren...

Al rector de Rions (Vigo) li han robat dos mil duros...
Home, el fet com jo no passaria als congongos...

Y donchs, mossen Meneal, que ja li ha fet perdre 1 butxo a n' aquella noya tan amigra de vosse...
Home, vagi ab curyado, que a Granollers ja se li menjari la perdida...

Quina casualitat Prop de Almenaralejos y en un corte-dill...

Te explicas ara 1 materal de la senyora Encarnació y 1 de la senyora Triptirap...
Ea que el no te l' explicas, jo no te 1 diré pas...

Preguntajo Ja veurats que ja mossen y ja socis de la Joventut catòlica de Leyda se feyan propo...

A Granollers s' ha posat la primera pedra per edificor un convent...
Aixu font bons edificas, que ja vindrá dia...

Lo miltiers de la Guerra ha fet planes monedas als capellans del exerciti...
Pero en precha abor quin beuda monaria...

A Agrasua, canats los sachs de carná de l' abater pe 1 matal camp, van lanchar la idea...

que de casa en casa demanavan per caritat que deixaven en a las noyas Hijas de Maria, dient que ja eran vias & ornan...

Una noyana de Granollers s' ha negat a pagar dos duros de una corredoria que van ferli per vendre un cabell...

De la caixa comunal de un convent de moajas de Monforte han destina't a aliviar las deudas de Andalucía...
Ahi pero en cambi dirás moltras oraciones per los morts...

Y guardástan los quartos per comprar botias y tabacachs...
A fi de que progreri la causa del rey del As d'oros...

Muri de una ferocidad...
lo carnal que está en sibi que el feroz tal grolé e...

Ab un sicut fustion...
lo dia se con fustion per se fustion de los duros que había d' estar...

Una cara avana d' abite...
vulg' reus dos tres fust, abell que soba has ferli te un carari que ha compr...

Las caixas del vicario...
Pagada la edificatoria, huda de la Universidad, & benditas

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

El cas de la senyora...
fustion de los duros que van ferli per vendre un cabell...

CABORIAS

ABRILAS
SOLUCIONS
El cas de la senyora...

CORRESPONDENCIA

J. V. Aritz: Aritz...
Arredabari Aritz elijo...
Arredabari Aritz elijo...

Arredabari Aritz elijo...
Arredabari Aritz elijo...

ENTRE LA FOSCA Y LA LLUM

Plens de rabia, folls d' enveja,
volen duria á son costat;
mes com ella no bobreja,
á ne 'ls corps carabasseja
preferint la Llibertat.